

Jardim Gramacho i Rios nordlige udkant, var engang Latinamerikas største losseplads. Den lukkede officielt i 2012 på grund af Rio de Janeiros værtskab for VM-bold og OL. Dengang levede mange af at sortere affald på pladsen. Der bliver dog stadig losset affald på stedet, ligesom et stort antal mennesker stadig lever på lossepladsen. Her har et par mænd etableret en svinesti.

»Man kan ikke besøge Brasilien uden at se Rio de Janeiro«

Den brasilianske hovedstad Rio de Janeiro er både små bikinier og solbriller på Copacabana men også et stort antal mennesker, der lever på Latinamerikas største losseplads

TEKST OG FOTO: HENRIK KØHLER
redaktion@midtjyllandsavis.dk

Vi har valgt at blive hentet i Rios internationale lufthavn, da det er aften, og det er vigtigt at komme godt i gang. Lufthavnen er i øvrigt opkaldt efter Antonio Carlos Jobim. Det er ham der er ophavsmand til sangen »Girl from Ipanema« blandt mange andre klassikere.

Vi modtages af airbnb-Rodrigo samt hans svigerfar, der ejer lejligheden. Der er adskillige slik-gaver til os samt en sød håndskrevet velkomsthilsen. De undskylder meget, at det ikke er lykkes dem at aftale, at vi kunne besøge en favela (slumkvarter). De har haft kontakt til hele fem forskellige familier som de kender, men alle var bange for, hvordan naboer ville opfatte det, at en flok gringoer dukkede op på besøg, og så handlede det også om at stå inde for vores sikkerhed.

Sikkerhedssituationen er hårfin i den type bydele, der alle er nøje kontrollerede af en eller flere »druglords« – narkobandedere – med et netværk af narkohandlere og svært bevæbnede unge mænd under sig.

Den femte seng i vores nye lejlighed er tjenestepigens gamle residens. Nogenlunde alle lejligheder i Brasilien, der er bygget for 20 – 30 år siden eller før, har et mikroskopisk værelse til tjenestepigen med eget mikroskopisk toilet og tæt på køkkenet.

Bygningen med vores airbnb har døgnbemandet vagt i stueetagen, selv om man skal forbi et tykt jerngitter for at komme ind i opgangen.

Ved mine første besøg i landet i 80'erne og 90'erne var det meget udbredt med en yngre sort kvinde, der boede i selve lejligheden hos middel- og overklassen og tog sig af madlavning, rengøring, tøjvask og børnepasning. Set med danske øjne, lignede det moderne slaveri.

Fødselsdag på losseplads

Fænomenet findes stadig, men det er heldigvis blevet mere udbredt, at kvinden bor hjemme og dagligt møder op og agerer husalf til en minimal løn.

Det er min søn Marius, der starter i »tjenestepiges værelse«, - dog uden hendes pligter. Det passer ham vist fint at kunne stene lidt med telefonen i isolation og ikke blive forstyrret af pigerne om morgenen.

Jeg har arrangeret, at vi skal ud og besøge Jardim Gramacho, der var Latinamerikas største losseplads, på min 67-års fødselsdag. Den blev officielt lukket i 2012, da landet var vært for VM-fodbold i 2014 og OL i Rio i 2016. Det efterlod hundreder af familier, der plejede at sortere affaldet, uden levebrød, selv om de var blevet stillet i udsigt at modtage hjælp fra det offentlige.

Jeg har fundet det private projekt Haja

ved at surfe på nettet. Organisationen er en civilsamfundsorganisation, der arbejder netop i området ved Jardim Gramacho med social støtte til børn og deres familier

Sødligt og stramt

En sød kvinde - Luciana - har sørget for, at vi bliver hentet tæt på vores hjemadresse. Vi kører forbi brede vandløb og indsøer, der er helt sorte af forurenede vand og kloakudløb. Det stinker og er et deprimerende syn. Som vi nærmer os, bliver omgivelserne mere og mere rustikke. Kulørte plasticposer flyver rundt. Støv overalt og lav bebyggelse i brunlige nuancer. Der lugter sødligt og stramt.

Vi mødes med vores kontaktperson Luciana og Hannah, lederen af projektet i en container, der gør det ud for kontor- og mødelokale. De fortæller, at 90 børn er tilknyttet stedet. Vi besøger et træværksted, hvor børnene maler hjerter og juletræer, der bliver solgt i udvalgte butikker. Pædagogen Pedro holder en peptalk for vores tre børn med undertegnede som oversætter: »Du kan hvad du vil!«. »Sammen er vi stærke, og kun himlen er grænsen for, hvad vi kan opnå!«. Han gør det meget bestemt, men med et lille glimt i øjet.

Vi får en lille gave i træ hver og inviteres med på en rundtur i området, men der kan ikke tages billeder, for selv i denne elendighed er der bevæbnede kriminelle, som regerer. Der har dog ikke været konfrontationer med dem hidtil. Formentlig fordi Haja ikke betragtes som en trussel mod deres herredømme.

Vi besøger kvinden Carol, der har tre

børn og hvis hus er ved at blive renoveret med støtte fra Haja. Det er primitivt i den grad.

Området består spredte buske og små træer, men hovedsageligt dynger af udefinerbart affald, så langt øjet rækker. Jeg anmoder om at tage et billede et sted, hvor der ikke er et menneske at se. Det går an, hvis jeg er hurtig.

Et sted har to unge fyre lavet en indhegning med 20 – 25 svin, som de fodrer med noget fra en sæk til ære for os. Dyrene går helt amok, da sækken bliver tømt midt i folden. En af de små grise er sluppet ud, og den vilde jagt sættes ind af det kobbelt af løsgående hunde, der konstant forfølger os.

I næste nu er der gratis servering af mad til kvarterets beboere, der står i en lang række med små skåle og plasticbøtter.

Vi har sagt ja til at hjælpe, men Pedro mener, at det kan være kompliceret for os, så det bliver kun Olivia, der øser mere end 150 portioner kikærtesalat op.

Stranddag med røde flag

Dagen derpå bliver udnævnt til stranddag. Vi bor jo blot 2-300 meter fra en af verdens mest bynære strande, Copacabana. Vi noterer os ganske vist nogle røde flag på stranden med »Høj risiko«, men tænker ikke nærmere over det. Kort efter er vi vidner til en ret dramatisk redningsaktion hvor et par turister er drevet til havs og bliver reddet af tre livreddere. Den oplevelse tager det et godt stykke tid at komme sig over. De røde advarselsflag er altså ikke sat uden grund!

Utallige sælgere der kæmper om

Det vrirler med sælgere af caipirinhas, kokosnødder, grillet ost, is, kolde øl og vand samt rejer med lime på Copacabana. Hvis blot man taler om- eller kigger lidt langt efter en af dem, så står de der prompte med et godt tilbud.

På nettet fandt jeg frem til det sociale projekt Haja. De tager sig af de mange familier, der levede af at sortere affaldet på lossepladsen Jardim Gramacho, og som blev ladt i stikken af kommunen. Her er det den daglige uddeling af mad.

strandgæsterne overalt: Caipirinhas, »picolé«-sodavandsis, rejer med lime, drikkevarer, små bikinier og solbriller, for at nævne et par ting. Copacabana er turist- og bardistriktet.

Stranden Ipanema ikke langt derfra er lidt mere for byens borgere og stranden her er roligere og mere sikker, også hvad angår kriminalitet.

En af de første dage er vi også på Corcovado-bjerget og besøge Christo Redentor - Kristusfiguren og nyde den storslåede udsigt: Det legendariske Maracana-stadion der engang kunne rumme 210.000 tilskuere, Pao de Acucar-Sukkertoppen med kabelbanen. Byen er smuk som bare ind i himlen, - i hvert fald set på afstand. Vi tager os rigtig god tid til at nyde situationen og har medbragte sandwich og flasker med vand.

Præcis med den udsigt slutter den første artikel fra Rio de Janeiro.

GENSYN MED BRASILIEN

For 21 år siden var familien Køhler - far og mor og to små børn - på en tre måneders rundrejse i det nordøstlige Brasilien. Her 21 år efter er familien af sted igen og genser nogle af de samme områder. Det fortæller de om i en række artikler her i weekendtillægget, hvor denne artikel om Rio de Janeiro er den første

Familie fra Laven genser Brasilien efter 21 år

Med mellemrum har familien Køhler fra Laven talt om, at det kunne være sjovt at genbesøge nogle af steder, som familien besøgte i Brasilien i 2002 - hvor børnene var helt små

TEKST OG FOTO: HENRIK KØHLER
redaktion@midtjyllandsavis.dk

»Hvad havde du egentlig tænkt dig, at vi skulle herover efter?«. Sådan lød konens lakoniske spørgsmål omkring et døgn efter, at vi var landet i nordøst-brasilianske Salvador i 2002 med vores to små børn. Nordøstbrasilien kunne retteligen betegnes som udkantsbrasilien: Fattigt landbrugsland med gentagne tørkeperioder, der kunne strække sig over flere år. Fejlnærings og stor fraflytning.

Vi døjede alle med jetlag tidsforskellen, temperaturen var 24-25 grader - om natten, luftfugtigheden tårnhøj, og Josefine på 11 måneder havde mellem-ørebetændelse. Værelset på pensionatet havde blot en lille ventilator, i loftet. Da børnene omsider var faldet i søvn, drejede vi den egoistisk over mod vores seng i håb om at få nogle timers søvn.

Ja, hvad skulle vi herover efter med to børn på 11 mdr. og tre år i hele tre måneder med klapvogn og rygsæk, og hvor der kun tales portugisisk?.

Det er et godt spørgsmål. Jeg tror, at jeg ønskede at præsentere min kone for mit andet fædreland Brasilien, som jeg kendte fra nogle tidligere besøg, bla. en to måneders sejltur med både på Amazonfloden samt en måneds lang rejse med min ældste datter Rose, da hun var otte år gammel.

Her oplevede vi det brasilianske karneval i en børnevenlig udgave i Olinda i Nordøstbrasilien. Desuden har musikken har altid fascineret mig, fodbolden, gæstfriheden og spontaniteten.

Og sproget: Frækt og flabet, - sensuelt, blødt og indsmigrende som en Bossa Nova af Antonio Carlos Jobim.

Tilbage til 2002: Tre-fire dage senere havde vi fundet ind i en rutine, der fungerede ret godt: Jeg stod op ved 6:30-tiden og begav mig op på bygningens tag, hvor jeg vaskede vores altid svedige tøj i hånden. Vi skruede helt ned for forventningerne, og mange dage kunne gå med et par gåture med klapvognen på brostenene i kvarteret Pelourinho, hvor vi købte en is eller et par frimærker.

I de følgende 21 år har familien rejst i USA, Canada, Ecuador og Peru, Afrika og ikke mindst en stribe af østeuropæiske lande, i områder hvor de færreste vestlige turister kommer.

Hvad var det, vi gik glip af?

Efter at vores døtre er blevet større, er de blevet stadig mere nysgerrige på, hvad det egentlig var, som de gik glip af i løbet af de tre måneder, da de var helt små.

Med mellemrum har vi talt om, at det kunne være sjovt at genbesøge nogle af stederne og møde de samme personer, men vi har aldrig gjort alvor af det, for vi har jo ikke ubegrænset med ferie eller midler til at foretage sådan en udflugt.

Vendepunktet blev, da undertegnede i foråret fik bevilliget et beløb fra »Cisu«, Civilsamfund i udvikling (tidl. Danidas Oplysningsbevilling) med det formål til at beskrive situationen i Nordøstbrasilien efter fire år med den højreradikale præsident Jair Bolsonaro i spidsen.

Så hermed vil jeg gerne invitere læserne med på 31 dages rejse til Juazeiro do Norte i staten Ceará, Olinda og Recife i staten Pernambuco samt Salvador i Bahia. De sidste tre steder er i Nordøstbrasilien, og staten Bahia selv beskrives af brasilianerne som selve Brasiliens sjæl. Man kan imidlertid ikke besøge Brasilien uden at se Rio de Janeiro – A Cidade Maravilhosa (den vidunderlige by), så lige her begynder vores eventyr.

Vores to piger var helt små, da vi rejste med dem i tre måneder i Nordøstbrasilien i 2002. Her Olivia tre år, artiklens forfatter samt Josefine der fyldte ét år iført brasiliansk landsholdstrøje.